STICUSA KNIPSELKRANT 96

MAANDAG 23 SEPTEMBER 1985 AMIGOE

Aruba hoopt op regionaal blindenlectuur-centrum

Ged. Bareño: Voor hulp eerst in eigen omgeving aankloppen

BUBALI — Tijdens de werk-bijeenkomst van de Caribbean Council for the Blind (CCB) was het zaterdagmorgen gedeputeerde Grace Bareño die in Chefette restau- woorden van welkom en waardering voor het werk van de CCB en de Arubaanse organisatie FAVI uitte.

Zij vond het bijzonder belangrijk dat de CCB op Aruba vergaderde en sprak de verwachting uit dat FAVI en zijn medewerkers van deze bijeenkomst wederom nieuwe ervaring zullen opdoen, welke de blinden- gemeenschap op Aruba ten goede komt. Zij wees erop dat sinds 1980 toen Aruba lid werd van de CCB, vertegenwoordigers(sters) van Aruba in de gelegenheid werden gesteld op en buiten Aruba ervaring en kennis op te doen om de blinden te begeleiden. In dit verband benadrukte de gedeputeerde dat de FAVI veel aandacht besteedt aan de rehabilitatie voor de blinden en slechtzienden op Aruba, opdat zij beseffen dat ondanks de gezichts- handicap zij toch een gelijke burger in de gemeenschap kunnen zijn en aan het dagelijkse leven kunnen deelnemen. Zij meende dat na het bezoek aan de FALPA (het gesproken woord van de FAVI) de gasten een goed idee hadden gekregen van de inzet en werken van de FAVI. "We hebben niet alleen deze faciliteiten", aldus gedeputeerde Grace Bareño in haar openings- toespraak, "maar er wordt ook druk en goed gebruik van gemaakt".

Bijzonder voldaan was zij in dit verband dat tijdens de bijeenkomst op Aruba de onderwerpen van «literatuur voorzieningen» en het project van een regionale bibliotheek voor alle leden van de CCB op de agenda stonden om uitvoerig besproken te worden. Dit project zal in een grote behoefte voorzien en de gedeputeerde Grace Bareño zegde namens de overheid alle steun hierbij toe. In verband met het bijeen brengen van geld voor dit project stelde gedeputeerde Grace Bareño, dat ondanks het feit dat de bevolking van Aruba moeilijke economische tijden doormaakt, voor dit project toch geholpen zal worden omdat het een traditie van het Arubaanse volk is te helpen vooral in dit soort sociale projecten. Mejuffrouw Grace Bareño wees op de ervaring die Aruba heeft met literatuur voor blinden en sprak de hoop uit dat Aruba het centrum zal worden voor de regionale bibliotheek van de CCB.

Tot slot van haar toespraak wees ged. Bareño erop dat wij in deze regio nog teveel onze ogen op de Verenigde Staten en Europa richten wanneer geholpen moet worden. Daarbij vergeten wij nog te veel dat onze historische en culturele achtergronden te veel verschillen met die van Noord-Amerika en Europa. Wij in de Cariben hebben dezelfde historische en culturele achtergronden en in de lijn hiervan kunnen onze eigen volken het beste de helpende hand bieden. Voordat we bij anderen voor hulp aankloppen, laten wij eerst in overweging nemen de capaciteit en ervaring van onze eigen experts. Hierna verklaarde gedeputeerde Bareño de vergadering van de CCB voor geopend.

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN

Dinsdag 24 september 1985

Voor werk t.b.v. Papiamentu

DRS. RAUL ROMER GEHULDIGD

DEN HAAG - In het kader van de viering van het Jaar van het Papiamentu werd aan drs. Raul Römer in zijn woning te Koog a/d Zaan door Gedeputeerde Agustin Diaz van het Eilandgebied Curaçao een plaquette uitgereikt voor het werk dat de heer Römer in de afgelopen 30 jaar voor zijn moedertaal heeft verricht. Aanwezig waren de Gevolmachtigd. Minister mr. G.T. Hernandez, mw. J. Römer-Vreese, echtgenote van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen, dr. R.A. Römer, en het Hoofd van de Afdeling Kulturele Zaken van het Antillenhuis, Ronnie Martina.

De heer Römer doceert Spaans aan de Universiteit van Amsterdam en is degene die reeds in 1969 een rapport over de spelling van het Papiamentu in opdracht van de Regering van de Nederlandse Antillen uitbracht.

In zijn toespraak memoreerde Gedeputeerde Diaz de vele verdiensten van Raul Römer v.w.b. zijn werk met betrekking tot het Papiamentu. Gevolmachtigde Minister Hernandez bood het echtpaar Römer het fotoboek "Curaçao" aan. Minister Hernandez zei o.m. dat Raul Römer al jaren bezig was met zijn studie van het Papiamentu (sinds 1955), lang voordat het "zoeken naar de eigen identiteit" min of meer een modeverschijnsel werd.

"Immers de moedertaal is het hoogste cultuurgoed van een volk, waarin men het beste de eigen identiteit terug kan vinden", aldus Minister Hernandez.

Zichtbaar geëmotioneerd zei de uiterst bescheiden papiamentist: "Ik ben nog steeds bezig met studies en werken over het Papiamentu, ik hoop nog lang daarmee bezig te kunnen zijn".

DEN HAAG - Gedeputeerde Agustin Diaz overhandigt de plaquette aan de linguist drs. Raul Römer.

Willem Breuker Kollektief sprankelende optredens

OP DRIE achtereenvolgende dagen heeft het tien man sterke Willem-Breuker-Kollektief wederom grote triomfen gevierd op Bonaire, dat al in 1983 bij het eerste bezoek van dit orkest, bewondering en waardering manifesteerde voor het muzikale credo waarmee de Breukerianen een goede internationale reputatie hebben opgebouwd.

Het bleek een praktisch uitstekende gedachte van het Cultureel Centrum Bonaire het Kollektief op verschillende locaties te laten optreden, zodat de door orkest- leider Willem Breuker zo gaarne doorgevoerde demokratisering van het muziekgebeuren alle kansen kreeg zich waar te maken: Concerten voor de schooljeugd in het Jeugdhuis Jong Bonaire, optredens bij het Bonaire Beach Hotel, en openlucht- concerten zowel in de patio van het Buurtcentrum van Rincon als in het Wilhelminapark in Kralendijk.

Een niet te onderschatten omstandigheid was hierbij het feit dat de concerten gratis aan het publiek werden aangeboden, waardoor een kunstmatige rem op de belangstelling geen kans kreeg het volle gas van de Breukerianen te hinderen. Hierdoor kon er, meer dan ooit, een optimale eenheid worden geschapen tussen orkest en bevolking, hetgeen voor de massale verwerking van het met veel verve en overtuigingskracht gedoseerde decibellen- volume van bijzondere betekenis mag worden geacht.

Voor concerterende musici is het altijd stimulerend zich geschraagd te weten door spontane reacties van het publiek, en de wisselwerking die waarneembaar was bij vooral de humoristische sketches en solistische improvisaties heeft eens te meer bewezen dat er van de "Breukeriaanse formule" nog steeds een ruime wervende kracht kan uitgaan.

De visuele hulpmiddelen, zoals het ritmisch dansen van de orkestleden bij de vertolking van bepaalde composities, alsmede de pantomimische aktiviteiten tijdens de flamboyante solistische acts, bleken psychologische prikkels die positief overkomen bij een bevolking, waarvan de muziekkultuur mede wordt bepaald door motorische bestanddelen. Het is ook vooral in dit opzicht dat het WB-Kollektief zijn luisteraars èn kijkers op de Antillen weet te motiveren voor een muziekstijl die hier niet tot de dagelijkse belevenissen behoort. Van groot pedagogisch- didactisch belang is tevens de belangstelling die de schooljeugd heeft getoond voor de concerten. Scholieren die bv. nooit eerder instrumenten als schuiftrombone en saxofoon hadden gezien, konden die van zeer nabij meemaken, toen de orkestleden een ritmische wandeling maakten door de zaal en al spelend hun instrumenten toonden. Ook bv. tijdens het openlucht- concert in het Wilhelmina- park hebben de Breukerianen het podium verlaten en al spelend uitstapjes gemaakt naar het publiek toe, en het was een aparte belevenis deze vakkundig goed geoliede muziek te horen uitwaaieren onder de tropische sterrenhemel naar de enkele meters verwijderde, rustig kabbelende Caraïbische zee.

Veel bewondering wekte ook de energie waarmee het WB-Kollektief zijn concerten presenteert. Nauwelijks uit het vliegtuig gestapt uit Nederland, of de tien man sterke ploeg trad aan bij het Bonaire Beach Hotel om in wervelende muzikale ontboezemingen blijk te geven van een speelvreugde die er geen twijfel aan liet bestaan dat het hier gaat om ras-musici die niet terugdeinzen voor vermoeidheid. Het in 1974 door de talentvolle componist en arrangeur Willem Breuker opgerichte Kollektief is eens door een recensent "een van de beste exportproducten" genoemd die Nederland bezit. Maar dit succesrijke Kollektief is nog veel méér: Een internationale kultuur- exponent, die als grote stimulator van solidariteit tussen volkeren en mensen van verschillende leeftijden een basis heeft weten te scheppen van waaruit levensvreugde en ontspanning onweerstreefbare functies uitoefenen. In het Internationale Muziekjaar 1985, dat door een gelukkige samenloop tegelijk het door de Verenigde Naties uitgeroepen Jaar van de Jeugd is, stemt het tot voldoening dit nogmaals te hebben kunnen beleven, mede dankzij het Nederlandse ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en de Sticusa, welk "financieel kollektief" de toernee van het muzikaal Kollektief mogelijk maakt. Na concerten op enkele andere eilanden van de Nederlandse Antillen begint de grote Amerika-Toernee met eenentwintig optredens, waarna het Willem-Breuker- Kollektief op 28 october 1985 wederom in Nederland terug hoopt te zijn.

RUDY BEDACHT

Poppenkast- en handenarbeid-cursussen beginnen

ORANJESTAD — In samenwerking met het Venezolaanse instituut voor Cultuur en Opvoeding organiseert Osticeba volgende maand twee cursussen voor degenen die met kinderen werken.

Het betreft een cursus voor het maken van poppen voor de poppenkast en het schrijven van poppenkast- verhaaltjes, en een cursus handenarbeid waarbij gebruik wordt gemaakt van waardeloos materiaal dat gewoonlijk weggegooid wordt. De poppenkast- cursus begint op 3 oktober en zal gedurende drie maanden op iedere donderdagavond van zeven tot negen uur worden gegeven. De handenarbeid- cursus start op vrijdag 4 oktober en zal gedurende vier weken op vrijdagavond, eveneens van zeven tot negen uur worden gegeven.

De cursussen zijn gratis. Belangstellenden kunnen zich laten inschrijven tot uiterlijk 2 oktober bij het Osticeba- kantoor, De La Sallestraat 35 in Oranjestad (of via telefoonnummers 31898, 27446 of 25037).

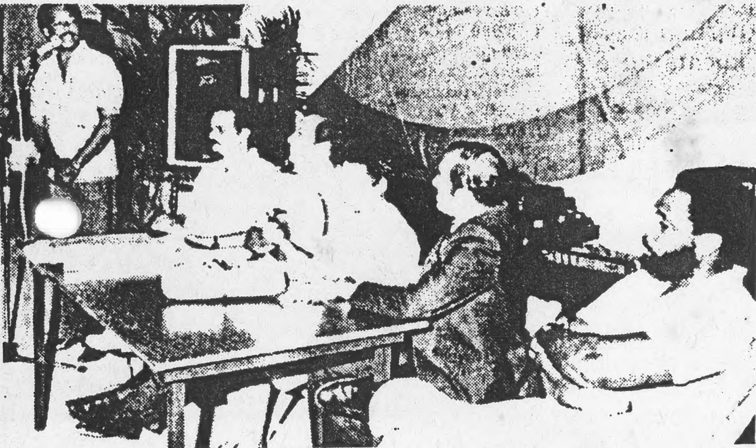

WILLEMSTAD "American Women's" Club of Curacao heeft geld bijeengebracht om de muziekkiosk van het Brionplein te herstellen. De kiosk was opgericht ter nagedachtenis aan de in 1936 overleden Janchi Boskaljon, die er op zondagavonden speelde met zijn harmonie-orkest St. Cecilia. De koepel van de kiosk is overgebleven, en men wil het gebouwtje nu in de tuin van het Curacaos Museum neerzetten. Op de foto overhandigt mevrouw Linda Samander, presidente van A.W.C. de cheque aan de heer R. Schotborgh, bestuursvoorzitter van het Curaçaos Museum. Verder v.l.n.r. mevrouw Lucille Engels van het Curacaos Museum, en de dames Lillian Pizziolo, vice presidente van de A.W.C., Ella van Daalen, secretaris van de A.W.C., en mej. Verele Engels, namens het Curacaos Museum.

De Beurs

Donderdag 26 september 1985

WILLEMSTAD - Gedurende deze week wordt een workshop voor koordirigenten en koorleden georganiseerd in de UNA. Het een en ander geschiedt in het kader van de culturele samenwerking tussen Venezuela en de Nederlandse Antillen, waarbij plaatselijk een commissie gevormd werd, waarin de muziekleraren Edsel Provence, Harry Moen en Rignald Yankey zitting hebben. Aan de commissie zijn voor de workshop toegevoegd de heer Eleazar de Inciarte en zijn echtgenote - Sr. Inciarte is muziekdeskundige -. Verder zijn er meer dan 300 mensen bij betrokken, reden genoeg om zulke evenementen in de toekomst te herhalen. Op de foto de heer Pacheco Domacassé (l), die zich richt tot de heren Angel Salsbach, Sr. Luis Ochoa Terán - ambassadeur van Venezuela -, mevrouw en de heer de Inciarte en de heer Rignald Yankey (Dienst Culturele Zaken).

VRIJDAG 27 SEPTEMBER 1985

AMIGOE

Aan Colombia Pacific University met Muziek met kinderen

Rudy Bedacht promoveert

KRALENDIJK—Zoals eerder bekendgemaakt, zal muziekpedagoog Rudy Bedacht binnenkort op uitnodiging van het Nationale Conservatorium van Panamá leiding geven aan een campagne van muzikale alfabetisatie, gebaseerd op de door hem ontworpen didactische methode waarmee de afgelopen vijf jaren meer dan zeshonderd cursisten op Bonaire het diploma Algemeen Vormend Muziekonderwijs (AVM-A) hebben kunnen behalen.

Zowel in 1983 als in 1984 heeft de heer Bedacht gevolg gegeven aan het verzoek een serie gastcolleges in Panamá te verzorgen, waarbij hij de structurele gevolgen behandelde van improvisatorische en ritmische technieken in de muziek. Voor zijn bijdragen aan de ontwikkeling van de muziekwetenschap in Panamá ontving de heer Bedacht een aantal Panamese onderscheidingen.

Het lag in de lijn der verwachtingen dat de heer Bedacht zijn musicologische arbeid zou afronden door het schrijven van een proefschrift, waarin niet alleen zijn visie op muziekpedagogisch gebied zou worden neergelegd, doch tevens zijn ervaringen, opgedaan tijdens lespraktijken in verschillende Zuidamerikaanse en Westeuropese landen.

Besprekingen die de heer Bedacht recentelijk in muziekweten- schappelijke kringen in de Panamese hoofdstad voerde, hebben ertoe geleid dat de bekende muziekdeskundige prof. Eduardo Charpentier hem alle medewerking toezegde voor zijn promotie tot dochter in de muziekwetenschap, en hiervoor werd hem de Colombia Pacific University als meest geschikte universiteit aanbevolen.

De heer Bedacht hoopt te promoveren op een proefschrift getiteld "Muziek met kinderen", een onderwerp waarin hij zich al jarenlang heeft gespecialiseerd. Van de heer Bedacht zijn zowel in het Nederlands, Zweeds en Spaans zo'n vijftien muziekleerboeken voor de jeugd bekend. Op Bonaire vormen de studieboeken AVM-A, -B en -C de basis van het muziek- theoretisch onderwijs. In Panamá wordt het meest gebruikt "Teoría y Arte del Ritmo", terwijl in Nederland en België Bedachts 300 bladzijden tellende "Gitaarstudie voor beginners en gevorderden" sinds de publikatie in 1977 tot het onderwijsmateriaal behoort van diverse cursussen. Van 1969 tot 1973 was de heer Bedacht musicologisch medewerker van de universiteit van Uppsala, Zweden, waar hij tevens meer dan tien jaar hoofddocent muziektheorie en gitaar is geweest.

In Panamá werd de heer Bedacht geadviseerd zowel Spaanse als Engelse edities van zijn toekomstige dissertatie te publiceren, gelet op de grote belangstelling voor wetenschappelijke methoden die een versnelde muzikale ontwikkeling van de jeugd beogen.

WOENSDAG 25 SEPTEMBER 1985

AMIGOE

Voor Arubaanse projecten

Voor het laatst verkoop van Antilliaanse kinderzegels

[illegible]ANJESTAD — Voor de l[illegible]te maal zullen dit jaar op Aruba de Antilliaanse kinderzegels worden verkocht door de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg Aruba. Volgend jaar — de contacten zijn hiervoor reeds gelegd — zullen de Arubaanse posterijen zelf kinderzegels van Aruba gaan uitgeven.

Voor het 22ste achtereenvolgende jaar wordt morgen op Aruba de verkoop van Antilliaanse kinderzegels begonnen. De schoolkinderen zullen vanaf morgen weer bij familie, vrienden en buren aankloppen om Kinderpostzegels en Kerstkaarten te koop aan te bieden. De afgelopen jaren kon dankzij het financiële resultaat van de verkoop van deze Kinderzegels het jeugdwerk op Aruba groeien en bloeien.

Van september 1984 tot september 1985 werd onder meer hulp verleend aan: Voz-I-Landia Escolar ontving hulp voor het organiseren van het zangfestival 1985. Stichting Reclassering en Kinder- bescherming kreeg bijdrage voor minderjarige pupillen. De Stichting YMCA kreeg financiële bijdrage voor de kosten voor vernieuwing van het dak voor het clubgebouw in San Nicolas. Het Imeldahof kreeg subsidie voor een verfbeurt aan het ontspannings- gebouw «Nos Centro». Het Wit Gele Kruis kreeg steun voor de dak- reparatie van het consultatie- bureau te Santa Cruz. Osticeba werd geholpen met een cursus voor peuterleidsters. Een bijdrage in de kosten van vakantiekampen werd gegeven aan Centro Juvenil Washington, Kindervakantie- werk Aruba, Buurtcentrum Lago Heights en YMCA.

Het Antilliaanse Jongens/Meisjes Gilde kreeg een gift in verband met haar zilveren jubileum. In het kader van het «Jaar van de Jeugd» werden er enige activiteiten georganiseerd waarbij de federatie financiële hulp verleende.

De Federatie Antilliaanse Jeugdzorg Aruba rekent ook dit jaar de nodige financiële en morele steun bij deze postzegelactie te krijgen, waardoor men ook in de toekomst kan blijven helpen.

De Beurs

Donderdag 26 september 1985

OVERNAME TELE-ARUBA

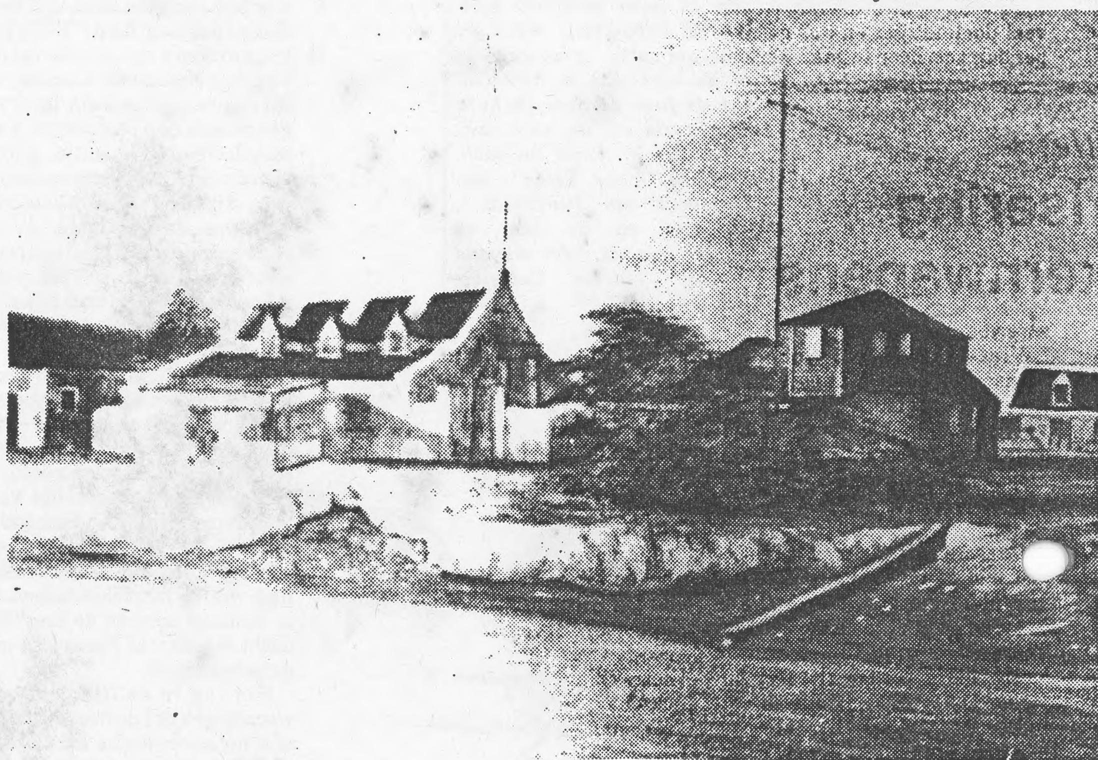
ORANJESTAD – Het Arubaanse Bestuurscollege is klaar om op zeer korte termijn Tele-Aruba over te nemen, aldus vernamen de werknemers tijdens een gesprek met de betrokken gedeputeerde Frank Croes. Eén dezer dagen zou een notaris in de arm genomen worden om de zaak verder af te wikkelen. Dit houdt ondermeer in de oprichting van een nieuwe naamloze vennootschap ter vervanging van de huidige ATM.

Voor het gewone personeel zou de overdracht geen consequenties met zich meebrengen en hooguit konden enige veranderingen in de staf verwacht worden. Eén en ander werd gisteren tijdens de nieuwsdienst van Tele-Aruba naar voren gebracht door FTA-bestuurslid Franklin Krozendijk.

ÑAPA FOCUS

VRIJDAG 27 SEPTEMBER 1985

... schilderij door Padu ...

VERVOLG blz. 7

VRIJDAG 27 SEPTEMBER 1985

... Frank Davelaar als dirigent ...

ÑAPA FOCUS

Orfeon Crescendo viert jubileum met twee concerten

Het Zilveren jubileum van Orfeon Crescendo wordt gevierd met twee concerten in Centro Pro Arte.

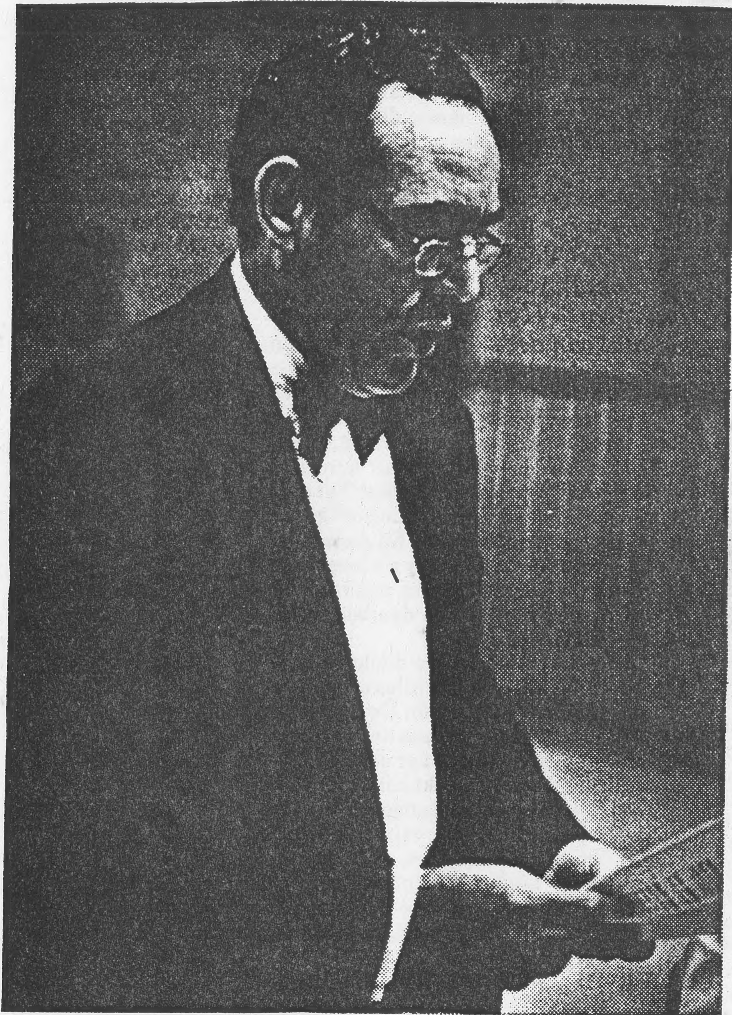
Op vrijdag 4 oktober 1985 opent het piano-duo, Harold Martina en Robert Rojer, de festiviteiten met een concert met o.a. werken van Rachmanihoff, Ravel, Schubert en Liszt. Tevens zullen enkele composities van Robert Rojer zelf ten gehore worden gebracht.

Op zaterdag 5 oktober 1985 treedt het koor op, begeleid door het Curaçaosch Jeugdorkest. Aangezien dit jaar gewijd is aan de grote componisten Bach en Händel, zullen van beide componisten werken worden gebracht, nl. Cantate 140 van Bach en de coronation anthem **My heart is inditing** *van Händel.*

Ook het **Te Deum** *van Hayden komt op het programma voor. Robert Rojer verzorgt zowel de piano- als de orgelmuziek bij dit concert. Na de pauze brengt Crescendo operakoren van Verdi, Mozart en Gounod.*

Natuurlijk mag muziek van eigen bodem niet ontbreken bij zo'n jubileum. Composities van Sirvin Keh en Richard Simon, bewerkt door de dirigent Frank Davelaar, prijken op het programma van deze avond. Van Gounod wordt het slot van de opera Faust gebracht met piano-begeleiding door Robert Rojer. De solisten zjn Nic Møller (bas-bariton) en Sue Williamson (sopraan); deze laatste is speciaal vanuit haar woonplaats in de V.S. afgereisd om dit concert mee te maken. □

Mensen moeten genieten

... Frank Davelaar, tenor ...

Wie is Frank Davelaar? Een greep in de herinneringen, en deze keer dan toegespitst op de musicus Davelaar, want eigenlijk weten vele mensen dat hij op meer dan één gebied erg getalenteerd is. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Crescendo mag even de spot op hemzelf, niet omdat hij zichzelf zo belangrijk vindt, maar ter wille van het koor, ZIJN koor mag men wel zeggen.

Al jong ontdekt Frank Davelaar zijn muzikaliteit. Hij weet dan nog niet dat dat "muzikaliteit" heet, maar hij zingt met z'n moeder mee, als deze de oude stukken aan het zingen is van het koor waarvan zij lid is geweest. Al gauw wordt Davelaar ook zelf koorlid, bij frater Fidelius z.g., in wiens koor hij de alt solist wordt. Ondertussen gaat hij school, en de opleiding voor een beroep gaat hem eigenlijk gemakkelijk af. Even gladjes als hij van 15-jarige Mulo leerling 16-jarige onderwijzer vierde rang werd, evenzo geruisloos veranderde zijn stem van alt in tenor. Van stembreken heeft hij nooit gehoord.

Na hoofdacte (toen nog een driejarige opleiding) na L.O. Engels en L.O. Spaans, kreeg Frank Davelaar de gelegenheid zich in Amsterdam verder te bekwamen. Zijn studie Spaans weet hij in een recordtijd (hij studeerde van januari 1956 tot december 1957) met een M.O.-B diploma te bekronen. Zijn hoop echter om ook voor muziek door te mogen studeren wordt echter geen bewaarheid. Hij moet terugkomen naar Curaçao. Wel had hij tijdens zijn studententijd meegezongen in het Amsterdams Oratorium Koor onder leiding van Piet van Egmond en was met dit koor op tournee geweest tot in Oostenrijk toe. Ook had hij zijn eigen stem verder geschoold onder leiding van Mevrouw Dora Lindeman. Maar wat hij eigenlijk gewild had, een volledige muzikale vorming, was hij verplicht nu via de weg van zelfstudie te verwerven.

Terug op Curaçao wordt Davelaar leraar Spaans en Muziek op het Mgr. Zwijsen College en op het Radulphus College, dat toen nog een onderwijzers- opleiding kende. Vanwege het feit dat onderwijzers-in-spe muziek als verplicht vak krijgen, was het voor hem gemakkelijk die jonge mensen zo ver te krijgen dat ze samen een koor vormden.

Men kan welhaast zeggen dat waar Davelaar verscheen, een koor rond hem oprees. Zo vaagweg stond hem voor de geest wat hij in Nederland met Piet van Egmond had meegemaakt: een koor vormen dat concerten geeft. Daarvoor waren natuurlijk geschoolde stemmen nodig, en de eerste die daarvoor in aanmerking kwamen waren de onderwijzeressen en onderwijzers die hun eerste opleiding daartoe al hadden gehad, die meezongen in kerkkoren, en die eigenlijk ook wel wat voelden voor wat Davelaar uitstraalde.

En dan — we schrijven 1960 — komt frater Fidelius van het St. Annakoor met het voorstel t.g.v. het 25-jarig feest van een van zijn confraters iets bijzonders te doen. Davelaar stelt voor de Krönungsmesse van Mozart in te studeren; beiden gaan aan het werk; frater Fidelius zal de mannen instrueren en Davelaar de vrouwen, van wie velen wèl konden zingen, maar geen noten konden lezen. De uitvoering tijdens de solemnele heilige mis wordt een groot succes; het is Davelaars eerste grote concert, als dat van een dergelijke plechtigheid gezegd kan worden.

De uitvoering van die Mozartmis is eigenlijk ook de aanzet geweest tot de oprichting van het zangkoor Crescendo. Via directe benadering van mensen zelf ontstaat dan een selectie afkomstig van het koor van Steenrijk, van het St. Annakoor en van mensen van het type 'ik wil ook graag, als het mag'. Op 7 oktober 1960 had de oprichtings- verdeling plaats en Orfeon Crescendo bestond. Een zangkoor dat als voornaamste doel had en heeft: de uitvoering van concertmatige muziekavonden, over het algemeen buiten het karakter van kerkelijke zondagvieringen om.

Het koor repeteert sinds de oprichting in de tekenzaal van het Radulphus College. De heer Raimundo Debrot, voorzitter van 'Hubentud na Marcha' had het koor tijdens een repetitie horen zingen en nodigde het uit om op te treden voor de televisie. De reactie van een van de kijkers luidde: "Frank Davelaar en het koor 'Crescendo' bezorgden ons Zondagavond 9.30 p.m. op TeleCuraçao de grootste Paasverrassing ... Wij meten ons geen pretentie aan op het gebied van kennis van muziek en zang en oordelen slechts als kijkers ... Wij zouden willen volstaan met op te

vervolg blz. 6

Het gaat om de muziek

merken dat wij op de Antillen nog niet eerder een koor gehoord hebben dat zo tot ons sprak ..." Dat was in 1961. Nog in hetzelfde jaar volgt een tweede concert: eerst als officieel kerkkoor bij de plechtige viering van het feit dat de fraters 75 jaar op de Antillen zijn, maar ook tijdens de receptie t.g.v. deze gebeurtenis met o.a. een aantal Papiamentstalige liedjes in een bewerking van Frank Davelaar. IN 1962 volgt dan een uitstapje naar Bonaire waar geconcerteerd wordt in jeugdhuis Jong Bonaire en in de open lucht. En dan op 20 december 1962 vindt het eerste kerstconcert plaats door Orfeon Crescendo, hetgeen — gezien de vele navolgingen van die keer — inmiddels rustig een traditie genoemd kan worden: geen kerst zonder een concert van Crescendo.

Er zijn vele memorabele concerten geweest: in 1963 in de stadschouwburg Roxy op uitnodiging van Rudolf (Sjon Dodò) Boskaljon en samen met zijn Curaçao's Philharmonisch Orkest; in 1964 met een uitvoering van de lente uit de Jahreszeiten van Hayden en met een operaconcert; in 1968 bij de opening van het Centro Pro Arte; in 1973 bij het 12 1/2 jarig bestaan van Crescendo; in Aruba; op Bonaire en zelfs in Cali, Colombia. Als men vluchtig nagaat wat Orfeon Crescendo betekend heeft voor het culturele leven van Curaçao, dan telt men al gauw meer dan vijftig avonden gevuld met muziek verzorgd door dit koor; dat is bijna twee maanden achter elkaar iedere avond muziek!

Het optreden in Colombia — de meeste liefhebbers van Crescendo hebben dat uiteraard niet meegemaakt — was een groots festijn. Er werden geen prijzen uitgereikt, maar van de elf koren die er optraden, was Crescendo ronduit favoriet. Zo als men elders via handgeklap of voetgetrappel laat horen dat men enthousiast is, zo werd daar met de lichten in de zaal geknipperd. Het toeval wilde dat de avond van Crescendo's optreden toevallig de 7e oktober was. Toen Frank Davelaar dat na de ovatie aan de zaal meedeelde, dat deze dag de 22ste verjaardag van het koor was, stond een van de koren in de zaal als één man op en zong Crescendo toe.

"Het gaat om de muziek, mensen moeten genieten!" Sprekend met Davelaar klinken die woorden of woorden van gelijke strekking als een soort rode draad door het gesprek heen. Hij geeft grif toe dat muziek hem het liefst is van alle kunstuitingen die hij beoefent. "Voor muziek doe ik bijna alles. Ik heb veel grammofoonplaten, vaak drie of vier uitvoeringen van hetzelfde stuk. IK wil de verschillen horen. Ik wil de mooiste kennen. Muziek, ach ... Al die tijd dat ik aan school gestaan heb, ben ik nooit ziek geweest. Eén keer heb ik me twee dagen ziek gemeld. Dat was op een maandag en een dinsdag.

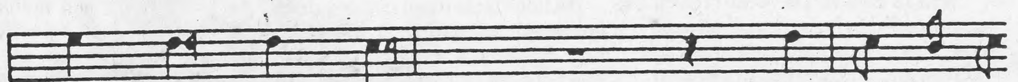
In New York werd Les Troyens van Berlioz gegeven. Dat was een opera die ik niet kende. De uitvoering was op maandagavond. Tja, toen heb ik gespijbeld, voor de muziek ... En ook ben ik een keer naar New York geweest voor een uitvoering, op een zaterdagavond, van de Gurrelieder van Schönberg; op vrijdagavond heen en op zondag terug; ja, ik had natuurlijk bij vrienden wel even geïnformeerd of ze een kaartje voor me wilden reserveren ..."

Bij Orfeon Crescendo zingen nog steeds een man of acht van het eerste uur. Op z'n sterkste momenten telde het koor wel zo'n zestig leden. Nu bij het jubileum zijn het er een kleine vijftig. Het koor heeft in de tijd van zijn bestaan medewerking gehad van gerenommeerde solisten, zoals de alt Rijkje Wolleswinkel, de Tenor Wim Koopman, de sopraan Sue Williamson, de alt Lydia Hiues, en de bariton van eigen bodem Hubert Becker, terwijl de heer Robert Rojer min of meer als de vaste begeleider beschouwd mag worden.

En Frank Davelaar. Frank is het hollende baasje die zich moe sappelt van idee tot muziekuitvoering, met het bestuderen en uitkiezen van de muziek, met platen van de gekozen werken vergelijkend beluisteren, met studie over hoe hij dit of dat werk zal uitvoeren, met het opplakken van affiches, met kaartjes distribueren en verkopen, het geld van verkochte kaartjes ophalen, met het slepen van banken, zodat zijn koor 'goed staat' tijdens de uitvoering, en dat alles voor die paar uur aandacht tijdens het concert, want 'het gaat om muziek, mensen moeten genieten'. En dan staat hij daar weer met zijn baton; over z'n leesbrilletje kijkt hij iedereen nog even bemoedigend toe en dan begint het concert!

Het is goed dat er dit jaar een gedenkboek waarin alles staat opgenomen wat Orfeon Crescendo in zijn 25-jarig bestaan heeft gedaan, en het is goed dat er een cassettebandje op de markt komt met werk dat Crescendo gezongen heeft. Het is een koor dat zijn naam nog steeds eer aan doet, want door dit koor heeft de culturele beleving, van velen en dan in het bijzonder die van de muziek, wel moeten groeien. □

A. Graafsma

optreden van Crescendo in Cali

Padu del Caribe

Wie de naam Padu Lampe hoort associeert deze waarschijnlijk direct met muziek. En het zijn deze muzikale activiteiten van Padu die ook het meest bekend zijn, omdat hij tot nu toe hiermee het meest op de voorgrond getreden is.

Padu vertelt dat Ito Tromp van het Bureau Cultuur en Opvoeding hem in de loop der jaren nauwkeurig gevolgd heeft bij al zijn activiteiten. Daardoor was hij bijzonder goed op de hoogte van mijn bezigheden, toen hij op 1 september ter gelegenheid van de opening van de culturele maand allerlei bijna vergeten zaken de revue liet passeren. Maar Ito heeft zich voortdurend goed gedocumenteerd. Zo heeft hij bijna al mijn 78-toeren platen die in de jaren veertig en vijftig werden opgenomen nog weer tevoorschijn kunnen toveren, terwijl ikzelf er geen één meer van heb!" De stapel was te zien in de expositie die over Padu's leven en werk in de bibliotheek gehouden is.

Padu Lampe (geboren 1920) heeft al tijdens de Tweede Wereldoorlog twee 78-toeren grammofoonplaten met eigen composities opgenomen en op de markt gebracht. Ze werden erg populair met de tumba's **Den Temp'i guera'ki** en **Aruba Dushi.**

Na de oorlog gaf R.C.A. Victor in de V.S. drie composties van Padu uit: **Mi Lamento, Con tu amor soñando** en **El Héroe.** In diezelfde tijd gaf Padu Lampe ook platen uit op het werk Múzika. Dat gebeurde op Curaçao. Padu: "Ik werkte bij de A.L.M. en moest daarom vaak, meestal wel een of twee keer per week, naar Curaçao voor mijn werk. Zo had ik veel contacten op dat eiland".

Maar ook op Aruba nam Padu platen op, in de door hemzelf en Rufo Wever opgerichte Aruba Recording Co., die in totaal ongeveer twintig platen uitgaf die in Miami werden geperst onder het label 'Padu'. En van dit uitgebreide werk was heel wat eigen compositie of bewerking, en door hem zelf op de piano gespeeld. Want dat werd nadat Padu aanvankelijk ook clarinet, bandoline en cuatro gespeeld had, het favoriete instrument voor hem. Edgar Palm somt in zijn **Muziek en Musici van de Nederlandse Antillen**, op pagina 205 en volgende een lange rij van werken op.

CULTUREEL AMBASSADEUR

Padu vertelt over concerten die hij op Curaçao gaf bij diverse gelegenheden, o.a. samen met Dr. Robert Rojer en Dominico Herrera in de Universiteit en Centro Pro Arte. Zo is hij een soort muzikale ambassadeur voor Aruba geworden op Curaçao en ook wel op Bonaire. "Op de Bovenwinden ben ik wel geweest op doorreis, tot nu toe nog niet om er te spelen."

Maar hij was ook een propagandist voor Aruba in Venezuela, waar hij regelmatig kwam. Hij trad op voor de t.v. in shows als van **Victor Sauma, Renny Ottalina** en anderen via Radio Caracas Televisión, en in **Sábado Sensacional** van **Amador Bendayan.** Ook nam hij daar grammofoonplaten op, zoals **Padu del Caribe en Venezuela** waarvoor hij de Premio de Oro ontving, en **Recordando a Rufo Wever**, zijn vriend en vakgenoot. Op Aruba verzorgde Padu drie jaar lang een wekelijkse t.v.-show 'Padu del Caribe y su show', die de ouderen zich nog wel zullen herinneren.

Als lid van toerisme bevorderende delegaties trad Padu op in Miami, New York en Seattle in de V.S., en in Puerte Rico, Santo Domingo, Jamaica, Colombia, Nederland en Cuba. In dat laatste land was hij net na de machtsovername door Fidel Castro.

"Wij logeerden in Havana Hilton, waar we een suite hadden. Daarin stond een piano en hadden we toeristische reclamepamfletten van Aruba. We deelden het 'Aruba dushi tera' dat toen nog geen officieel volkslied was natuurlijk, uit aan alle gasten die er kwamen. En dat waren er duizenden. Het werd echt spannend voor ons toen we hoorden dat Fidel zelf onze stand zou komen bezoeken. Maar dat is op het laatste moment niet doorgegaan. Wel kwamen zijn broer Raul Castro en president Dorticos. Die hebben we ook een exemplaar van het **Aruba dushi tera** gegeven en dat hebben we toen samen in het Papiamento gezongen in Havana Hilton."

Padu benadrukt dat hij de muziek altijd als hobby beschouwd heeft, niet om er geld mee te verdienen. Het is vrije-tijdsbesteding als amateur. Ik ben autodidact, zoals Ito Tromp dat zo mooi noemt."

SCHILDEREN

Dat geldt ook voor zijn andere hobby: het schilderen.

"Schilderen met olie op linnen deed ik vroeger ook al wel nu en dan, tussen andere bezigheden door, maar met zijn pensionering bij de A.L.M. in 1980 had ik veel meer tijd. Toen heb ik in een korte periode zo'n vijftig schilderijen gemaakt."

... schilderij door Padu ...

Typical View of Aruba werd tentoongesteld op een Wereldtentoonstelling in New York in 1939 en werd bekroond met een bronzen medaille, met de inscriptie: 'For a notable contribution to the art of the world.' Het schilderij **Fruitmarket at the seaside** won ook een prijs in New York op een tentoonstelling onder auspiciën van de Alcoa Steamship Co. En dan waren er nog de plaatselijke tentoonstellingen in het Aruba Caribbean Hotel met zo'n twintig werken en in Cas di Cultura met zelfs ruim vijftig doeken; de laatste expositie was onder auspiciën van de Comisión de Amistad Venezolano — Arubana.

Padu Lampe is vooral schilder van het Arubaanse landschap. "In het begin ging ik ter plekke schilderen, maar de hitte, de wind en het stof hinderden me. Daarom maakte ik later schetsen waarop kleuren en vormen zijn aangegeven, of een enkele keer zelfs alleen maar een foto, die ik thuis uitwerkte. Ik heb ook wat geoefend in portretschilderen naar aanleiding van foto's, nog niet via poseren door levende personen. Maar dat is nog in een experimenteel stadium. Ik wilde het gewoon eens proberen of het lukte, maar ik merk dat dit nog verder geperfectioneerd moet worden. Maar ook dit schilderen is zuiver hobby van me. Ik heb wel eens iets verkocht, maar dat was nooit de opzet. Het is wel leuk als dat erbij komt, maar het plezier in het werk staat voorop."

"Met mijn schilderijen wil ik het Arubaanse landschap weergeven. Mijn stijl is om te schilderen wat ik zie. Zoals ik met mijn muziek vooral geprobeerd heb om de eigen muzikale folklore te conserveren, in de wals en de tumba in de eerste plaats, maar ook de danza's en de quadrille. Ze worden nu alleen nog maar voor de toeristen bewaard eigenlijk, maar ik wil dat ze een levend deel blijven van onze cultuur, zoals ook de 'dera gai' en de 'dande'.

Waarom dan de artiestennaam 'Padu del Caribe'? Op deze vraag en op de vraag of Padu Lampe zich verwant voelt met de grotere eenheid van Caraïbische cultuur, antwoordt hij: "De naam Padu del Caribe werd me in Venezuela gegeven, omdat mijn platen in het hele Caraïbische gebied verspreid zouden worden." Het gaat Padu meer om het eilandelijke dan om het regionale, zijn naam is niet bewust gekozen als een programmatisch streven.

SCHRIJVEN

Maar dat sterk eilandelijke is toch niet aanwezig in de derde hobby — het schrijven? "Ik heb veel belangstelling voor metafysica, voor parapsychologische problemen en verschijnselen, en voor filosofie. Daarover heb ik veel gelezen en een eigen theorie ontwikkeld. Die heb ik weergegeven in **The Third Element** dat in 1960 is uitgegeven door de Carlton Press in New York, en in **Harmoniology** dat in 1969 verscheen bij Dorrance and Co. in Philadelphia." Naar aanleiding van dat laatste boek schreef de bekende Dr. Norman Vincent Peale: I want you to know how greatly I have enjoyed and profited from your splendid book.

Padu bezit ook een certificaat uit 1964 als hypnotechnician dat hem volgens de Amerikaanse wet het recht geeft hypnose te praktizeren.

Een derde boek zal in het Papiamento verschijnen, zodra er een sponsor voor gevonden is: **Sciencia asercando e mundo spiritual.**

Hierin beschrijf ik hoe dicht de wetenschap bij het onomstotelijke bewijs is, dat er geesten en een geestelijke wereld bestaan. Binnen enkele jaren is dat bewijs geleverd. Met behulp van de resultaten uit de parapsychologie zal ook bewezen worden dat er leven is na de dood. Maar verder praat ik er niet over. Het staat allemaal in het boek dat moet verschijnen."

Op de vraag of Padu nog gedichten schrijft, antwoordt hij dat hij daar nooit veel aan gedaan heeft. "Tussendoor schreef ik wel eens wat, zoals het gedicht dat in de antologie **Cosecha Arubiano** is opgenomen. Maar verder gebruik ik alleen woorden als teksten voor mijn muziek. Veel is er ook weggeraakt, omdat ik nooit gedacht heb dat er later ook wel eens belangstelling voor zou bestaan."

Padu Lampe spreekt zelf heel nuchter en laoniek over zijn hobby's. Toch werd hem voor bewezen diensten de orde **Ridder van Oranje Nassau** en de **Orden de Andres Bello** uitgereikt.

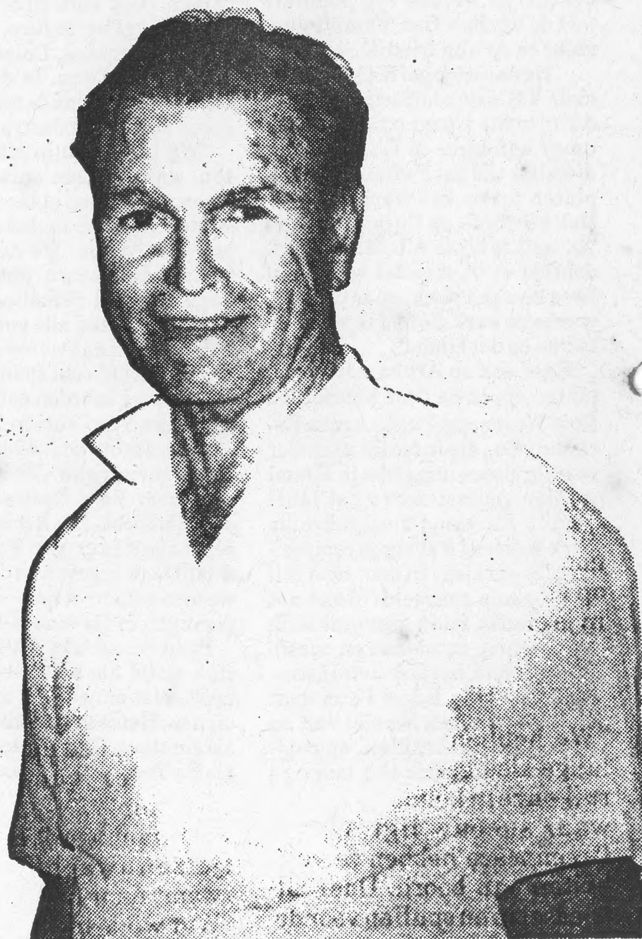
"In mijn schilderijen geef ik de materiële wereld weer, in mijn boeken een geestelijke wereld. Ik zou wel kunnen schilderen vanuit metafysische ideeën, maar dat heb ik gewoonweg nooit gedaan." Wat is dan de eenheid die een dergelijke veelheid van activiteiten verbindt?

"Critici hebben gewezen op mijn persoonlijke wijze van musiceren. Ik ben autodidact en ik speel volledig vanuit mezelf. Ik schilder wat ik zie, en in mijn boeken geef ik een eigen theorie over de geestelijke wereld weer."

Het verbindende element is dus de persoon Padu Lampe die in zijn hobby's zichzelf weet uit te drukken.

"Voorlopig moet ik het een poosje kalm gaan aandoen, maar daarna ga ik weer meer aandacht aan al deze activiteiten besteden. Ik ben van plan om nog enkele grammofoonplaten te maken. Daarnaast ben ik zeker van plan weer te gaan schilderen, en ik zal misschien ook nog wel eens wat schrijven. Dat zijn nu eenmaal mijn drie hobby's en dat zal ik altijd blijven doen!" □

Wim Rutgers

PADU del CARIBE